

Filistin’de Kadın Olmak: Savaşın İçinde Gebeliği Yaşamak

Halime AYDEMİR
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
halimeaydemir99@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-2548-004X

İlkay ÜNAL
Ege Üniversitesi
ilkay.unal@ege.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-8976-0003

Derleme Makale

DOI: 10.31592/aeusbed.1575297

Geliş Tarihi: 28.10.2024

Revize Tarihi: 27.12.2024

Kabul Tarihi: 09.02.2025

Atıf Bilgisi

Aydemir, H. ve Ünal, İ. (2025). Filistin’de kadın olmak: Savaşın içinde gebeliği yaşamak. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(Özel Sayı), 223-236.

ÖZ

Dünyada savaşların etkileri toplumsal yapının her katmanında hissedilirken, bu etkilerden en çok etkilenen grupların başında kadınlar ve çocuklar gelmektedir. Filistin’de süregelen çatışma ortamı, bölge halkının yaşam koşullarını her geçen gün daha da zorlaştırırken, özellikle gebe kadınlar gibi hassas grupların karşılaştığı zorluklar daha da belirgin hâle gelmektedir. Gebelik, kadının fiziksel ve psikolojik olarak en savunmasız olduğu dönemlerden biridir. Gebeler, çatışma ortamlarında genellikle "görünmeyen mağdurlar" olarak tanımlanırlar. Filistin’deki gebe kadınlar, çatışmaların ve bombalamaların ortasında yaşarken, bir yandan günlük yaşamın gerekliliklerini yerine getirmek, diğer yandan doğmamış çocuklarının sağlığını korumak gibi çift yönlü bir mücadele içindedirler. Filistin’deki gebe kadınların savaş ortamında yaşadığı zorluklar, çok katmanlı ve karmaşıktır. Bu zorluklar, sadece bireysel sağlık sorunları olarak değil, aynı zamanda toplumsal bir kriz ve insan hakları ihlali olarak ele alınmalıdır. Gebelikte yaşanan sağlık ve güvenlik sorunlarının, toplumların geleceği üzerindeki etkileri düşünüldüğünde, bu konuya yönelik uluslararası farkındalık ve eylem çağrısı yapmak büyük önem taşımaktadır. Savaşın gebe kadınlar üzerindeki etkilerini anlamak ve bu zorlukların üstesinden gelmek için daha fazla araştırma ve politika geliştirilmesi gerekmektedir. Bu derlemede, savaşın ortasında gebeliğini sürdürme çabasında olan kadının yaşadığı zorluklara ve ortaya çıkabilecek komplikasyonlara değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Filistin, Gazze, gebe, kadın, savaş.

Being a Woman in Palestine Experiencing Pregnancy in War

ABSTRACT

The consequences of armed conflict are pervasive, affecting individuals across the social spectrum. However, women and children bear a disproportionate burden, emerging as among the most vulnerable groups in the aftermath of such crises. The ongoing conflict in Palestine is rendering the living conditions of the region's inhabitants increasingly challenging on a daily basis. Moreover, the difficulties encountered by vulnerable groups, particularly pregnant women, are becoming more pronounced. Pregnancy is one of the periods when a woman is most vulnerable physically and psychologically. Pregnant women are frequently characterised as "invisible victims" in contexts of armed conflict. The dual challenge of fulfilling the necessities of daily life while protecting the health of their unborn children is faced by pregnant women in Palestine, who live in the midst of conflict and bombings. The challenges faced by pregnant women in Palestine in the context of war are multifaceted and intricate. These challenges must be addressed not only as individual health problems, but also as a social crisis and human rights violation. In light of the significant impact that health and safety issues during pregnancy have on the future of societies, it is imperative to raise international awareness and advocate for action on this issue. Further research and policy development is necessary to gain a deeper understanding of the impacts of war on pregnant women and to effectively address these challenges. In this review, we focus on the challenges faced by women attempting to maintain a pregnancy in the context of war and the potential complications that may arise.

Keywords: Palestine, Gaza, pregnant, woman, war.

Giriş

Savaş ve silahlı çatışmalar, toplumların sosyal, ekonomik ve sağlık yapısını derinden sarsan, geniş çapta insan hakları ihlallerine yol açan ve özellikle savunmasız gruplar üzerinde yıkıcı etkiler oluşturan olgulardır. Savaşın etkileri, toplumsal yapının her katmanında hissedilirken, bu etkilerden en

çok etkilenen grupların başında kadınlar ve çocuklar gelmektedir. Filistin'de süregelen çatışma ortamı, bölge halkının yaşam koşullarını her geçen gün daha da zorlaştırırken, özellikle gebe ve çocuklar gibi hassas grupların karşılaştığı zorluklar daha da belirgin hâle gelmektedir. Gebelik, kadınların fizyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan en hassas dönemlerinden biridir ve bu dönemde yaşanan herhangi bir stres faktörü hem anne hem de fetüs için ciddi riskler oluşturabilir. Savaş gibi aşırı stres koşullarının, gebelik sürecini nasıl olumsuz etkilediğine dair literatürde çok sayıda kanıt bulunmaktadır (Beiraghdar vd., 2023, s. 2478; Bendavid vd., 2021, ss. 522-532, 2478; Munyuzangabo vd., 2021, ss. 1-12, World Health Organization [WHO], 2023).

Gebeler, çatışma ortamlarında genellikle "görünmeyen mağdurlar" olarak tanımlanırlar. Gebelik, kadının fiziksel ve psikolojik olarak en savunmasız olduğu dönemlerden biridir. Gebeler, savaşın neden olduğu stres, beslenme yetersizliği, sağlık hizmetlerinden mahrumiyet, bulaşıcı hastalıklar ve fiziksel şiddet gibi çok çeşitli risklerle karşı karşıya kalırlar (Beijers, Scher, Ohana, Maayan-Metzger ve Leshem., 2022, s. 3802; Keasley, Blickwedel ve Quenby, 2017, ss. 1-7). Ayrıca, gebelik döneminde stres faktörlerine maruz kalmanın preterm doğum, düşük doğum ağırlığı, preeklampsi gibi obstetrik komplikasyon risklerini artırdığı iyi bilinmektedir. Filistin'deki gebe kadınlar, çatışmaların ve bombalamaların ortasında yaşarken, bir yandan günlük yaşamın gerekliliklerini yerine getirmek, diğer yandan doğmamış çocuklarının sağlığını korumak gibi çift yönlü bir mücadele içindedirler (Al-Haj, 2024, ss. 250-255; Beiraghdar vd., 2023, s. 2478; Buitrago ve Moreno-Serra, 2021, ss. 1-19; Nguyen ve Le, 2022, ss. 819-838; Yakıt Ak, 2018, ss. 931-936).

Sağlık hizmetlerine erişim, savaş zamanlarında önemli bir sorun hâline gelmektedir. Savaşın şiddetinin artması; sağlık tesislerinin hasar görmesine, tıbbi malzeme ve personel eksikliklerine, seyahat kısıtlamalarına ve güvenlik endişelerine yol açmaktadır (Sarikhani, Najibi ve Razavi, 2024, s. 325). Filistin'de birçok gebe, hastanelere veya doğum kliniklerine ulaşmada büyük zorluklar yaşamaktadır. Gebeler sıklıkla güvenlik kontrol noktalarında engellenmekte veya sokağa çıkma yasakları nedeniyle sağlık hizmetlerinden mahrum kalmaktadır. Bu durum, sadece acil obstetrik bakım gerektiren durumlar için değil, aynı zamanda rutin doğum öncesi bakım ve kontroller için de büyük bir engel teşkil etmektedir. Böyle bir ortamda, doğum komplikasyonlarının artma riski de kaçınılmazdır (Beiraghdar vd., 2023, s. 2478; Horino, Massad, Ahmed, Abu Khalid ve Abed, 2024, ss. 1-14).

Beslenme yetersizliği ve su kaynaklarının kısıtlılığı, savaş ortamındaki gebe kadınlar için ciddi bir risk faktörüdür. Gebelikte uygun beslenme hem annenin hem de fetüsün sağlığı için hayati öneme sahiptir. Ancak, Filistin'deki çatışma bölgelerinde, gıda güvenliği büyük ölçüde tehlikeye girmiş durumdadır ve bu durum, malnütrisyon oranlarını artırmaktadır. Malnütrisyonun yanı sıra, gebelikte yetersiz sıvı alımı da gebelik komplikasyonlarına neden olabilmektedir. Su ve gıda kaynaklarına erişim kısıtlandığında, gebe kadınların hem fiziksel hem de zihinsel sağlıkları üzerinde ciddi olumsuz etkiler oluşmaktadır (Al-Mutawtah, Campbell, Kubis ve Erjavec, 2023, s. 782; Battulga, Benjamin, Chen ve Bat-Enkh, 2021; Janaki ve Prabakar, 2024, ss. 1-19; Lognos vd., 2024, ss. 1-13; Yakıt Ak, 2018, ss. 931-936). Bunun yanı sıra, savaşın neden olduğu psikososyal stres de göz ardı edilmemelidir. Gebelik döneminde yaşanan travmalar, anne adaylarının ruhsal sağlığını olumsuz yönde etkileyebilir ve bu durum doğum sonrası depresyon riskini artırabilir (Al-Haj, 2024, ss. 250-255). Ayrıca, bu tür stres faktörlerinin, fetüsün gelişimini olumsuz etkileyebileceği ve uzun vadeli gelişimsel sorunlara yol açabileceği bilinmektedir (Punamäki, Diab, Isosävi, Kuittinen ve Qouta, 2018, s. 144). Çatışma bölgelerinde ruh sağlığı hizmetlerine erişimin sınırlı olması, bu tür sorunların çözümünü daha da karmaşık hâle getirmektedir (United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], 2023).

Sonuç olarak, Filistin'deki gebe kadınların savaş ortamında yaşadığı zorluklar, çok katmanlı ve karmaşıktır. Bu zorluklar, sadece bireysel sağlık sorunları olarak değil, aynı zamanda toplumsal bir kriz ve insan hakları ihlali olarak ele alınmalıdır. Gebelikte yaşanan sağlık ve güvenlik sorunlarının, toplumların geleceği üzerindeki etkileri düşünüldüğünde, bu konuya yönelik uluslararası farkındalık ve eylem çağrısı yapmak büyük önem taşımaktadır. Savaşın gebe kadınlar üzerindeki etkilerini anlamak ve bu zorlukların üstesinden gelmek için daha fazla araştırma ve politika geliştirilmesi

gerekmektedir. Bu derlemede, savaşın ortasında gebeliğini sürdürme çabasında olan kadının yaşadığı zorluklara ve ortaya çıkabilecek komplikasyonlara değinmek amaçlanmıştır.

Araştırma Etiği

Çalışma derleme makalesi olduğundan etik kurul kararı gerekmemiştir.

Fiziksel ve Psikolojik Sağlık Zorlukları

Savaşın kadınlar ve özellikle gebeler üzerindeki etkileri, sadece fiziksel sağlık sorunları ile sınırlı kalmayıp, aynı zamanda psikolojik sağlık üzerinde de derin etkiler oluşturmaktadır. Bu etkiler, temel sağlık hizmetlerine erişimin sınırlı olmasından, uygun doğum öncesi bakımın eksikliğine, yetersiz beslenme ve enfeksiyonlara maruziyete kadar geniş bir yelpazede değerlendirilebilir. Bunlar gebelik sürecini karmaşık ve tehlikeli bir hâle getirmektedir (Bendavid vd., 2021, ss. 522-532; Muniyuzangabo vd., 2021, ss. 1-12). Her başlık detaylandırılarak aşağıda yer verilmiştir.

Fiziksel Sağlık Zorlukları

Gebeler, savaş bölgelerinde sağlık hizmetlerine erişim ile ilgili ciddi engellerle karşılaşmaktadır. Bu engellerin başında, savaş nedeniyle hasar görmüş veya işlevini yitirmiş sağlık tesisleri, tıbbi malzeme ve personel eksiklikleri gelmektedir (Sarikhani vd., 2024, s. 325). Özellikle doğum öncesi bakımın yetersizliği, gebelik komplikasyonlarını artıran önemli bir faktördür. Düzenli gebelik kontrollerinin yapılamaması, hipertansiyon, gestasyonel diyabet ve preeklampsi gibi gebelikte sık görülen ve yaşamı tehdit eden durumların erken teşhis ve tedavisini zorlaştırmaktadır (Horino vd., 2024, ss. 1-14). Yetersiz beslenme de savaş ortamındaki gebeler için ciddi bir sağlık riski oluşturmaktadır. Yetersiz gıda ve temiz suya erişim, gebelerin yeterli beslenmesini engellemekte, bu durum ise malnütrisyon ve anemi gibi sağlık sorunlarına yol açmaktadır (Al-Mutawtah, Campbell, Kubis ve Erjavec, 2023, s. 782; Battulga vd., 2021). Malnütrisyon, fetüsün büyüme ve gelişimini olumsuz etkileyerek düşük doğum ağırlığına, prematür doğuma ve neonatal morbiditeye neden olabilmektedir (Punamäki, vd., 2018, s. 144). Ayrıca, temiz suya erişimin kısıtlı olması, gebelerin hijyenik ihtiyaçlarını karşılamalarını zorlaştırmakta ve bulaşıcı hastalık riskini artırmaktadır. Örneğin, su kaynaklarının yetersizliği, idrar yolu enfeksiyonları ve gastrointestinal sistem enfeksiyonları gibi gebelikte sık görülen ve ciddi komplikasyonlara yol açabilen hastalıkların yaygınlaşmasına neden olmaktadır (Janaki ve Prabakar, 2024, ss. 1-19; Yakıt Ak, 2018, ss. 931-936).

Enfeksiyon riskleri, savaş koşullarında daha da belirgin hâle gelmektedir. Gebeler, gebelik nedeniyle immün sistemlerinin baskılandığı bir dönemde olduklarından, enfeksiyonlara karşı daha hassastırlar (Jawad, Hone, Vamos, Cetorelli ve Millett, 2021, ss. 1-18). Temiz suya, temel hijyen malzemelerine ve tıbbi bakım hizmetlerine erişimin sınırlı olduğu savaş bölgelerinde, bulaşıcı hastalıkların yayılması da ciddi bir tehdit oluşturur. Ayrıca, hastanelerin ve sağlık merkezlerinin işleyişinin aksaması, aşıların zamanında yapılmamasına ve doğum sırasında steril koşulların sağlanamamasına yol açarak, maternal ve neonatal enfeksiyon riskini artırmaktadır (Buitrago ve Moreno-Serra, 2021, ss. 1-19; Nguyen ve Le, 2022, ss. 819-838).

Psikolojik Sağlık Zorlukları

Psikolojik sağlık, savaş koşullarında gebeler için bir diğer kritik endişe kaynağıdır. Filistin'deki gebeler, sürekli saldırılar, yerinden edilme, sevdiklerinin kaybı ve ölüm tehditleri altında yaşamaktadır. Bu durum, kaygı, depresyon, posttravmatik stres bozukluğu (PTSB) gibi ciddi ruhsal sağlık sorunlarına yol açabilmektedir (Al-Haj, 2024, ss. 250-255). Savaş ortamında yaşanan sürekli stres ve travma, gebelik sürecini olumsuz etkileyerek hem annenin hem de fetüsün sağlığı üzerinde yıkıcı sonuçlar doğurabilir (Beijers vd., 2022, s. 3802; Kasley vd., 2017, ss. 1-7).

Aşırı stres, plasenta kan akışını azaltarak fetüse giden oksijen ve besin maddelerini sınırlayabilir, bu da intrauterin büyüme geriliği (IUGR) ve düşük doğum ağırlığı riskini artırabilir

(Punamäki vd., 2018, s. 144). Gebelik sırasında yüksek düzeyde stres yaşayan kadınların, erken doğum yapma riskinin de arttığı bilinmektedir (Buitrago ve Moreno-Serra, 2021, ss. 1-19; Nguyen ve Le, 2022, ss. 819-838). Ayrıca, stresin neden olduğu hormonal değişiklikler, doğum sonrası depresyon riskini de artırabilmektedir (Beijers vd., 2022, s. 3802; Keasley vd., 2017, ss. 1-7).

Filistin'deki savaşın sürekli ve yoğun bir şekilde devam etmesi, kadınların savaşın oluşturduğu travmatik deneyimlerle başa çıkmalarını zorlaştırmaktadır. Birçok gebe kadın, savaşın oluşturduğu güvensizlik ortamı nedeniyle, sosyal destek sistemlerinden mahrum kalmakta ve yalnızlık, umutsuzluk gibi duygularla mücadele etmektedir. Bu durum, ruh sağlığı sorunlarını daha da karmaşık hâle getirmekte ve anne-fetüs bağlanmasını olumsuz etkileyebilmektedir. Filistin'deki gebelerin karşılaştığı fiziksel ve psikolojik sağlık zorlukları, onların ve bebeklerinin yaşamlarını ciddi şekilde tehdit eden karmaşık ve çok yönlü sorunlardır. Bu zorluklarla baş etmede hem ulusal hem de uluslararası düzeyde sağlık hizmetlerine erişimi artıracak stratejilerin geliştirilmesi ve uygulamaya geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. Gebelik döneminde yaşanan bu tür sağlık sorunlarının uzun vadeli etkileri göz önüne alındığında, çatışma ortamlarında kadınların sağlık ve güvenliğini korumaya yönelik çalışmaların önemi daha da belirginleşmektedir (Beiraghdar vd., 2023, s. 2478; Veronese, Cavazzoni, Russo ve Sousa, 2021, ss. 9299-9327; Zampas, Brown ve Afulukwe, 2024, s. 31).

Sağlık Hizmetlerine ve Acil Durum Hizmetlerine Erişim

Savaş ve çatışma bölgelerinde sağlık hizmetlerine erişim, temel bir insan hakkı olmasına rağmen, genellikle ciddi kısıtlamalar ve engellerle karşılaşmaktadır. Fiziksel altyapının zarar görmesi, tıbbi malzeme ve personel eksikliği gibi nedenlerle sağlık hizmetlerinin sunumu büyük ölçüde aksamakta, bu durum özellikle gebeler gibi savunmasız gruplar üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır. Filistin'de devam eden çatışma ortamı, sağlık hizmetlerine erişimi daha da zorlaştırmakta ve bu durumun sonuçları, gebe kadınlar için hayati riskler oluşturmaktadır (Sarikhani vd., 2024, s. 325).

Savaşın Sağlık Altyapısı Üzerindeki Etkisi

Savaş koşullarında, sağlık tesislerinin ve altyapının zarar görmesi, sağlık hizmetlerine erişimi önemli ölçüde kısıtlamaktadır. Filistin'de, hastaneler ve klinikler sık sık bombalamalara maruz kalmakta, bu da birçok sağlık tesisinin işlevsiz hâle gelmesine veya tamamen kapanmasına neden olmaktadır (Horino vd., 2024, ss. 1-14). Sağlık altyapısının tahrip olması, yalnızca akut sağlık hizmetlerini değil, aynı zamanda doğum öncesi ve sonrası bakım hizmetlerini de olumsuz etkilemektedir. Sağlık hizmetlerinin sürekliliğinin sağlanamaması, gebelik sürecinde olan kadınların düzenli kontrollerini ve gerekli müdahaleleri zamanında almalarını engellemektedir (Janaki ve Prabakar, 2024, ss. 1-19).

Savaşın getirdiği bir diğer zorluk ise tıbbi malzeme ve ilaç eksikliğidir. Filistin'deki sağlık kuruluşları, genellikle temel tıbbi malzemelerden ve ilaçlardan yoksun kalmaktadır. Tıbbi ekipmanların, ilaçların ve diğer temel malzemelerin çatışma nedeniyle bölgeye ulaştırılmasındaki zorluklar, sağlık çalışanlarının yeterli hizmet sunmasını imkânsız hâle getirmektedir (Sarikhani vd., 2024, s. 325). Örneğin, oksijen tüpleri, steril cerrahi malzemeler, doğum setleri ve kan transfüzyonu için gerekli materyaller gibi kritik malzemeler sıklıkla bulunamamaktadır. Bu durum hem gebe hem de fetüs sağlığını ciddi şekilde tehlikeye atmaktadır (UNICEF, 2023).

Güvenlik Kontrol Noktaları ve Seyahat Kısıtlamaları

Filistin'de gebeler, sağlık tesislerine ulaşmak için genellikle güvenlik kontrol noktalarından geçmek zorundadırlar. Bu kontrol noktaları, çatışmanın bir sonucu olarak sıkı güvenlik önlemlerinin uygulandığı yerlerdir ve burada kadınlar uzun süre beklemek zorunda kalabilir, hatta bazen geri çevrilebilirler (Horino vd., 2024, ss. 1-14). Güvenlik kontrol noktalarında yaşanan gecikmeler, özellikle doğum sırasında acil tıbbi müdahale gerektiren durumlar için ciddi riskler oluşturmaktadır. Doğum eylemi başlayan bir gebenin, güvenlik kontrol noktalarında uzun süre bekletilmesi veya

geçişine izin verilmemesi, gebe ve fetüs için hayati tehlike anlamına gelebilir (Veronese vd., 2021, ss. 9299-9327).

Ayrıca, seyahat kısıtlamaları, gebelerin sağlık hizmetlerine erişimini daha da zorlaştırmaktadır. Filistin’de, hareket özgürlüğünün sınırlandırılması ve sokağa çıkma yasakları gibi uygulamalar, kadınların rutin doğum öncesi bakım için sağlık merkezlerine ulaşmalarını engelleyebilmektedir (Al-Mutawtah vd., 2023, s. 782; Battulga vd., 2021; Lognos vd., 2024, ss. 1-13). Seyahat kısıtlamaları ve güvenlik tedbirleri, kadınların acil tıbbi bakım gerektiren durumlarda dahi yardım almasını zorlaştırmakta ve bu da maternal mortalite oranlarının yükselmesine neden olmaktadır (Janaki ve Prabakar, 2024, ss. 1-19).

Acil Durum Hizmetlerinin Yetersizliği

Acil sağlık hizmetlerine erişimin sınırlı olması, gebelerin karşılaştığı en büyük sorunlardan biridir. Savaş bölgelerinde, ambulanslar ve acil tıbbi ekipler sıklıkla çatışmaların ortasında kalmakta, hedef alınmakta veya engellenmektedir (Al-Haj, 2024, ss. 250-255). Bu durum, acil durumlara müdahale süresini uzatmakta ve özellikle gebelikte acil obstetrik bakım gerektiren vakalarda ölümcül sonuçlara yol açabilmektedir (Buitrago ve Moreno-Serra, 2021, ss. 1-19; Lognos vd., 2024, ss. 1-13; Nguyen ve Le, 2022, ss. 819-838). Örneğin; kanama, hipertansiyon veya eklampsi gibi acil durumlarda, zamanında ve uygun tıbbi müdahale eksikliği gebe ve fetüsün yaşamını ciddi şekilde tehlikeye atmaktadır (Bendavid vd., 2021, ss. 522-532; Munyuzangabo vd., 2021, ss. 1-12).

Acil sağlık hizmetlerinin yetersizliği, sadece fiziksel sağlık sorunları için değil, aynı zamanda psikolojik destek hizmetleri için de geçerlidir. Gebeler, savaşın getirdiği stres ve travma ile başa çıkmak için psikososyal desteğe ihtiyaç duymaktadır. Ancak, bu tür desteklerin sağlanması da çatışma ortamında oldukça sınırlıdır (Zampas vd., 2024, s. 31). Bu durum, gebelerin hem fiziksel hem de ruhsal sağlıklarını olumsuz etkileyerek, doğum sonrası dönemde de devam eden kalıcı hasarlara yol açabilir (Punamäki vd., 2018, s. 144).

Anne ve Fetüs Üzerindeki Sonuçlar

Savaş koşullarında gebelerin karşılaştığı sağlık zorlukları, yalnızca gebe sağlığını değil, aynı zamanda fetüsün gelişimini de ciddi şekilde etkileyebilir. Yetersiz doğum öncesi bakım, kötüleşen beslenme koşulları, sürekli stres ve çatışma ortamında maruz kalınan diğer olumsuz faktörler hem gebe hem de fetüs için çeşitli komplikasyonlara ve uzun vadeli sağlık sorunlarına yol açabilir (Jawad vd., 2021, ss. 1-18). Filistin’de süregelen çatışmalar, bu sonuçların çok daha belirgin ve yaygın hâle gelmesine neden olmaktadır. Gebelerin sağlık hizmetlerine erişiminin kısıtlı olması, gerekli bakımın sağlanamaması ve uygun beslenme olanaklarının yetersizliği, maternal ve fetal sağlık üzerinde geri dönüşü olmayan etkiler bırakabilmektedir.

Yetersiz Doğum Öncesi Bakımın Etkileri

Doğum öncesi bakım, gebelik süresince gebe ve fetüsün sağlığını korumak için hayati öneme sahiptir. Düzenli doğum öncesi muayeneler, gebelik sırasında ortaya çıkabilecek potansiyel risklerin erken tanısı ve yönetimi için kritik bir fırsat sunar (Horino vd., 2024, ss. 1-14). Ancak savaş bölgelerinde sağlık hizmetlerine erişimin sınırlı olması, doğum öncesi bakımın büyük ölçüde aksamasına yol açmaktadır. Filistin’deki gebeler, genellikle rutin doğum öncesi kontrollerden mahrum kalmakta ve bu durum, hipertansiyon, gestasyonel diyabet ve preeklampsi gibi komplikasyonların erken teşhis edilmesini engellemektedir (Janaki ve Prabakar, 2024, ss. 1-19). Bu tür durumlar, zamanında müdahale edilemediğinde gebe ve fetüs için ciddi tehlikeler oluşturur; örneğin preeklampsi hem anne hem de fetüs için ölümcül olabilecek bir durumdur ve erken teşhis ve yönetim gerektirir (Buitrago ve Moreno-Serra, 2021, ss. 1-19; Nguyen ve Le, 2022, ss. 819-838).

Yetersiz doğum öncesi bakım, ayrıca doğum sırasında ve sonrasında oluşabilecek komplikasyonların da artmasına neden olabilir. Doğum öncesi dönemde tespit edilemeyen fetal sıkıntı,

doğum sırasında oksijen yetersizliği ve fetüsün beyin hasarı gibi ciddi sonuçlara yol açabilir (Bendavid vd., 2021, ss. 522-532; Munyuzangabo vd., 2021, ss. 1-12). Ayrıca, doğum öncesi bakım eksikliği, doğum sonrası komplikasyon riskini de artırarak, maternal ve neonatal mortaliteye neden olabilir (Al-Haj, 2024, ss. 250-255).

Beslenme Koşullarının Kötüleştirmesinin Sonuçları

Beslenme, sağlıklı bir gebelik süreci ve fetal gelişim için temel unsurlardan biridir. Gebeler için yeterli ve dengeli beslenme, fetüsün büyüme ve gelişimi için gereken enerji ve besin maddelerinin sağlanmasını garanti eder (Al-Mutawtah vd., 2023, s. 782; Battulga vd., 2021; Lognos vd., 2024, ss. 1-13). Ancak, savaş bölgelerinde gıda güvenliği ciddi şekilde tehlikeye girdiğinden, beslenme yetersizliği yaygın bir sorun hâline gelmektedir. Filistin’deki gebeler, yeterli miktarda protein, vitamin ve mineral içeren gıdalara ulaşmakta zorlanmakta, bu da malnütrisyon ve anemi gibi sağlık sorunlarına yol açmaktadır (Punamäki vd., 2018, s. 144).

Beslenme eksikliği, düşük doğum ağırlığına ve İUGR’ye neden olabilir (Jawad vd., 2021, ss. 1-18). Düşük doğum ağırlığı, yenidoğan döneminde enfeksiyonlar, solunum sıkıntısı sendromu ve diğer neonatal komplikasyonlar riskini artırır. Ayrıca, bu bebekler, çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinde kronik hastalıklar ve gelişimsel gecikmeler açısından daha yüksek risk altındadır (Beijers vd., 2022, s. 3802; Keasley vd., 2017, ss. 1-7). Malnütrisyonun bir diğer ciddi sonucu ise erken doğum riskidir. Beslenme yetersizliği, plasentanın yeterli kan akışını sağlayamamasına yol açarak, erken doğumu tetikleyebilir (Punamäki vd., 2018, s. 144).

Stres ve Travmanın Etkileri

Savaş ortamında sürekli stres ve travmaya maruz kalmak, gebe ve fetüs üzerinde hem doğrudan hem de dolaylı olumsuz etkiler oluşturabilir. Gebenin yüksek düzeyde stres altında olması, fetüsün gelişimi için gereken optimal koşulları bozabilir (Nguyen ve Le, 2022, ss. 819-838). Örneğin, stres hormonu olan kortizol seviyelerinin artması, fetüsün büyümesini etkileyerek düşük doğum ağırlığına ve prematür doğuma yol açabilir (Bendavid vd., 2021, ss. 522-532; Munyuzangabo vd., 2021, ss. 1-12).

Stresin uzun vadeli etkileri de önemlidir. Gebelik sırasında sürekli stres yaşayan kadınların çocuklarında, çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinde davranışsal ve psikolojik sorunların gelişme riski artmaktadır (Al-Haj, 2024, ss. 250-255). Ayrıca, doğum öncesi stres, fetüsün nörogelişimini olumsuz etkileyebilir ve bu durum, doğum sonrası dönemde öğrenme güçlükleri, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) gibi gelişimsel bozuklukların artmasına yol açabilir (Beijers vd., 2022, s. 3802; Keasley vd., 2017, ss. 1-7).

Uzun Vadeli Sağlık Etkileri ve Anne Ölümleri

Savaşın gebe ve fetüs üzerindeki sonuçları çok boyutlu ve karmaşıktır. Filistin’deki gebeler, yetersiz doğum öncesi bakım, kötüleşen beslenme koşulları, sürekli stres ve sağlık hizmetlerine erişim eksikliği nedeniyle ciddi sağlık riskleriyle karşı karşıyadır. Bu durum hem kısa hem de uzun vadeli sağlık sonuçları doğurur ve toplum sağlığı açısından önemli bir tehdit oluşturur. Bu zorlukların üstesinden gelmek için, ulusal ve uluslararası düzeyde daha fazla destek ve müdahaleye ihtiyaç vardır. Bu müdahaleler, yalnızca akut sağlık sorunlarını ele almakla kalmamalı, aynı zamanda kadınların ve çocukların sağlık ve refahını sürdürülebilir bir şekilde iyileştirmeyi hedeflemelidir.

Savaşın uzun vadeli sağlık sorunlarından gebelik sırasında yaşanan beslenme eksiklikleri, doğum sonrası dönemde de devam eden sağlık sorunlarına neden olabilir (Punamäki vd., 2018, s. 144). Örneğin, malnütrisyonun doğum sonrası dönemde de devam etmesi, emzirme sorunlarına, annenin enfeksiyonlara karşı direncinin azalmasına ve genel sağlık durumunun kötüleşmesine yol açabilir (Al-Mutawtah vd., 2023, s. 782; Battulga vd., 2021; Lognos vd., 2024, ss. 1-13).

Filistin'deki gibi çatışma bölgelerinde, yetersiz sağlık hizmetleri, doğum öncesi bakım eksikliği, kötüleşen beslenme koşulları ve sürekli stres faktörleri, anne ölümlerinin artmasına neden olabilir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), savaş bölgelerinde anne ölüm oranlarının barış dönemlerine göre çok daha yüksek olduğunu rapor etmektedir (UNICEF, 2023). Bu ölümlerin çoğu, zamanında ve uygun tıbbi müdahalelerle önlenemez olmasına rağmen, savaş ortamında bu tür hizmetlerin sağlanamaması ölüm oranlarını artırmaktadır (Veronese vd., 2021, ss. 9299-9327).

Sosyal ve Ekonomik Zorluklar

Savaş ortamında gebeler, sadece fiziksel ve psikolojik sağlık sorunları ile değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik zorluklarla da başa çıkmak zorunda kalmaktadır. Filistin'deki çatışma koşulları, kadınların sosyal destek sistemlerine erişimini ciddi şekilde kısıtlamakta ve ekonomik kaynaklara ulaşımı zorlaştırmaktadır. Bu zorluklar, gebelerin genel sağlık ve refahını olumsuz etkileyen çok sayıda soruna yol açmaktadır. Destek sistemlerinin kaybı, yerinden edilme ve artan ekonomik güçlükler, gebelerin yaşam kalitesini düşürmekte ve hayati sağlık hizmetlerine erişimini engellemektedir (Al-Mutawtah vd., 2023, s. 782; Lognos vd., 2024, ss. 1-13).

Destek Sistemlerinin Kaybı

Destek sistemleri, gebelik sürecinde kadınların hem fiziksel hem de psikolojik sağlıkları için kritik bir öneme sahiptir. Savaş, bu sistemlerin çökmesine neden olabilir; aile üyelerinin ölümü veya kaybı, sosyal ağların parçalanması ve topluluk desteğinin azalması gibi faktörler, gebelerin destekten yoksun kalmasına yol açar (Janaki ve Prabakar, 2024, ss. 1-19). Aile üyelerinin kaybı veya yerinden edilme, gebelerin stres seviyelerini artırmakta ve bu da hem fiziksel hem de ruhsal sağlık üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır (Beijers vd., 2022, s. 3802; Keasley vd., 2017, ss. 1-7).

Çatışma ortamlarında sosyal izolasyon, gebelerin stres ve kaygı düzeylerini artırabilir. Topluluk desteğinin kaybı, depresyon ve anksiyete riskini artırarak, gebelik sürecini zorlaştırır (Veronese vd., 2021, ss. 9299-9327). Gebeler için sosyal destek eksikliği, sadece psikolojik sağlıklarını değil, aynı zamanda doğum öncesi bakım ve doğum sırasında ihtiyaç duydukları fiziksel yardımı da etkiler (Al-Haj, 2024, ss. 250-255). Geleneksel olarak, aile ve topluluk desteği, gebelik ve doğum sürecinde önemli bir rol oynar. Ancak, savaşın bu destek yapılarını bozması, gebelerin bu kritik dönemde yalnız kalmalarına ve kendilerini güvensiz hissetmelerine neden olabilir (Bendavid vd., 2021, ss. 522-532; Munyuzangabo vd., 2021, ss. 1-12).

Yerinden Edilme ve Göç

Savaş sırasında yerinden edilme, gebeler için başka bir büyük sosyal zorluktur. Filistin'deki savaş koşulları, birçok kadının evlerini terk etmesine ve güvende olabilecekleri yerlere göç etmelerine neden olmaktadır (Al-Mutawtah vd., 2023, s. 782; Lognos vd., 2024, ss. 1-13). Bu zorunlu göç, kadınların sağlık hizmetlerine erişimini kısıtlayarak, gebelik bakımını aksatmaktadır. Ayrıca, yerinden edilme, barınma, hijyen ve güvenlik gibi temel gereksinimlerin karşılanamamasına yol açabilir, bu da gebelik sürecini daha da karmaşık hâle getirmektedir (Punamäki vd., 2018, s. 144).

Yerinden edilme, aynı zamanda ekonomik zorlukları da beraberinde getirmektedir. Yeni bir çevreye adapte olma süreci, özellikle savaş bölgelerinde çok zor olabilir ve bu durum, kadınların iş bulma ve ekonomik bağımsızlıklarını sürdürme şansını azaltmaktadır (Jawad vd., 2021, ss. 1-18). Göç, sağlık hizmetlerine erişimi daha da karmaşık hâle getirir; kadınlar genellikle güvenlik kaygıları, ulaşım sorunları ve bürokratik engeller nedeniyle sağlık tesislerine ulaşmakta zorlanmaktadır (Janaki ve Prabakar, 2024, ss. 1-19).

Ekonomik Zorluklar ve Yoksulluk

Ekonomik güçlükler, savaş ortamında gebelerin karşılaştığı önemli zorluklardan biridir. Filistin'deki çatışmalar, kadınların iş olanaklarını ve gelir kaynaklarını ciddi şekilde sınırlamaktadır.

Birçok kadın, savaş nedeniyle işlerini kaybetmekte veya geçici işlerde düşük ücretlerle çalışmak zorunda kalmaktadır (Al-Mutawtah vd., 2023, s. 782). Bu durum, gebelik sürecinde gerekli olan besinlere, ilaçlara ve sağlık hizmetlerine erişimi zorlaştırmaktadır. Ekonomik zorluklar, ailelerin yeterli ve dengeli beslenme kaynaklarına ulaşmasını da engellemektedir; bu da gebelik sürecinde malnütrisyon ve diğer sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına yol açabilir (Punamäki vd., 2018, s. 144).

Yoksulluk ve gelir kaybı, sağlık hizmetlerine erişimi doğrudan etkiler. Ekonomik sıkıntılar içinde olan aileler, sıklıkla doğum öncesi bakım masraflarını karşılayamaz, bu da maternal ve fetal sağlığın kötüleşmesine yol açar (Keasley vd., 2017, ss. 1-7). Savaşın getirdiği ekonomik belirsizlikler, kadınların sağlık hizmetlerine yatırım yapma durumlarını sınırlar; bu da sağlık sorunlarının kötüleşmesine ve önlenbilir komplikasyonların ortaya çıkmasına neden olabilir (Lognos vd., 2024, ss. 1-13; Nguyen ve Le, 2022, ss. 819-838).

İnsan Hakları ve Etik Endişeler

Savaş ve çatışma bölgelerinde gebelerin karşılaştığı zorluklar, yalnızca sağlık sorunları ve sosyal-ekonomik sıkıntılarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda insan hakları ihlalleri ve etik sorunları da gündeme getirmektedir. Gebelerin sağlık hizmetlerine, yeterli beslenmeye ve güvenliğe erişimi, temel insan hakları kapsamındadır ve bu hakların çatışma ortamlarında ihlal edilmesi, uluslararası insancıl hukuk ihlali olarak değerlendirilmektedir (UNICEF, 2023). Bu tür ihlaller hem etik hem de hukuki anlamda ciddi endişeler doğurmakta ve uluslararası toplumun daha fazla dikkatini ve müdahalesini gerektirmektedir (Zampas vd., 2024, s. 31).

Uluslararası insancıl hukuk ve insan hakları normlarına göre, savaş ve çatışma bölgelerinde yaşayan tüm bireyler, özellikle de savunmasız gruplar, sağlık hizmetlerine erişim hakkına sahiptir. Gebeler, sağlık hizmetlerine erişimde öncelikli bir gruba oluşturur. Ancak, Filistin'deki mevcut çatışma koşulları, gebelerin bu temel hakkı kullanmalarını ciddi şekilde kısıtlamaktadır. Sağlık tesislerinin hedef alınması, tıbbi malzeme eksikliği, sağlık personeline yönelik tehditler ve erişim engelleri, gebelerin ihtiyaç duydukları bakım ve tedaviye ulaşmalarını zorlaştırmaktadır (Sarikhani vd., 2024, s. 325). Bu durum, uluslararası hukuk normlarına açıkça aykırıdır ve savaş bölgelerinde sivillerin korunmasına yönelik yükümlülüklerin ihlali anlamına gelir (UNICEF, 2023).

Gebelerin sağlık hizmetlerine erişememesi, uluslararası hukukta "tıbbi tarafsızlık" ilkesinin ihlali olarak değerlendirilir. Bu ilke, sağlık hizmetlerinin ve sağlık personelinin her koşulda korunmasını, askerî hedeflerin dışında tutulmasını ve sivillerin sağlık ihtiyaçlarının önceliklendirilmesini gerektirir (Punamäki vd., 2018, s. 144). Ancak, çatışma bölgelerinde sağlık tesislerinin hedef alınması ve sağlık çalışanlarının tehdit edilmesi, bu ilkenin ihlal edildiğini göstermektedir (Al-Haj, 2024, ss. 250-255).

Çatışma bölgelerinde gebe kadınların karşılaştığı ihlaller, aynı zamanda derin etik sorunları da beraberinde getirir. Gebelik süreci, kadının hem fiziksel hem de duygusal olarak en hassas dönemlerinden biridir ve bu dönemde yaşanan ihlaller, kadının insan onurunu ve sağlığını ciddi şekilde zedeler (Buitrago ve Moreno-Serra, 2021, ss. 1-19; Lognos vd., 2024, ss. 1-13). Etik açıdan, gebe kadınların sağlık, güvenlik ve refah haklarının korunması, insanlık onurunun temel bir gerekliliğidir. Ancak, mevcut savaş koşullarında bu gerekliliklerin çoğu zaman yerine getirilmediği görülmektedir (Al-Haj, 2024, ss. 250-255).

Etik sorunların çözümü, uluslararası hukuk ve insan hakları normlarının savaş bölgelerinde daha etkili bir şekilde uygulanmasına bağlıdır. İnsani yardım kuruluşları ve uluslararası topluluk, savaşın gebeler üzerindeki etkilerini hafifletmek ve bu ihlalleri önlemek için daha fazla çaba göstermelidir (Bendavid vd., 2021, ss. 522-532; Munyuzangabo vd., 2021, ss. 1-12). Ancak, savaşın ve çatışmanın karmaşıklığı, bu çabaların çoğu zaman yetersiz kalmasına neden olmaktadır (UNICEF, 2023).

Başa Çıkma Mekanizmaları ve Direnç

Savaşın ve çatışmanın ortasında hayatta kalmak ve yaşamlarını sürdürebilmek için, Filistin'deki gebeler ve topluluklar, karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmak için çeşitli stratejiler geliştirmektedir. Bu stratejiler hem bireysel hem de toplumsal düzeyde bir dayanıklılık ve direnç göstermektedir. Kadınların ve toplulukların, savaşın getirdiği güçlüklerle mücadele ederken gösterdikleri direnç, yalnızca hayatta kalmalarını değil, aynı zamanda geleceklerini yeniden inşa etmelerini de mümkün kılmaktadır (Veronese vd., 2021, ss. 9299-9327). Bu bağlamda ulusal ve uluslararası kuruluşların sağladığı destek ve yardımın önemi büyüktür. Bu kuruluşlar, temel sağlık hizmetleri, psikososyal destek ve insani yardım sağlamak suretiyle gebe kadınların savaşın olumsuz etkileriyle başa çıkmalarına yardımcı olmaktadır.

Toplumsal Dayanışma ve Sosyal Ağların Güçlendirilmesi

Topluluklar ve gebeler, savaşın oluşturduğu belirsizlik ve tehlike ortamında, dayanıklılıklarını artırmak ve yaşamlarını sürdürebilmek için toplumsal dayanışmaya büyük önem vermektedir. Filistin'de, topluluklar arası dayanışma, kriz zamanlarında hayati bir kaynak olarak ortaya çıkmaktadır. Aileler ve komşular, birbirlerine destek olmak için bir araya gelmekte, güvenli alanlar oluşturmakta ve kaynakları paylaşmaktadır (Janaki ve Prabakar, 2024, ss. 1-19). Bu tür topluluk temelli dayanışma ağları, gebelerin temel ihtiyaçlarına erişimlerini kolaylaştırmakta ve onlara psikososyal destek sağlamaktadır (Al-Mutawtah vd., 2023, s. 782).

Sosyal ağlar, aynı zamanda bilgi paylaşımı ve ortak çözümler geliştirme konusunda da kritik bir rol oynamaktadır. Filistin'deki birçok gebe, güvenilir bilgiye erişmek ve sağlıkla ilgili kararlar alırken destek almak için topluluk liderlerine, sağlık çalışanlarına ve diğer kadınlara başvurmaktadır (Corley, 2021; Punamäki vd., 2018, s. 144). Bu sosyal destek mekanizmaları, gebelerin stres ve anksiyete düzeylerini azaltmaya yardımcı olabilir ve savaşın olumsuz psikolojik etkilerini hafifletebilir (Keasley vd., 2017, ss. 1-7).

Psikososyal Destek ve Güçlendirme Programları

Psikososyal destek, savaşın getirdiği travmalarla başa çıkmak için önemli bir mekanizma olarak kabul edilmektedir. Filistin'deki kadınlar, çatışma sırasında yaşadıkları stres ve travma ile başa çıkmak için ulusal ve uluslararası kuruluşların sunduğu psikososyal destek programlarına katılmaktadır (Al-Haj, 2024, ss. 250-255). Bu programlar, kadınların ruhsal sağlığını korumak ve iyileştirmek amacıyla bireysel ve grup terapileri, stres yönetimi eğitimleri ve destek grupları gibi çeşitli faaliyetler sunmaktadır (Bendavid vd., 2021, ss. 522-532; Muniyuzangabo vd., 2021, ss. 1-12).

Psikososyal destek programları, yalnızca kadınların ruhsal sağlıklarını iyileştirmekle kalmayıp, aynı zamanda onların savaş ortamında kendilerini daha güçlü ve dirençli hissetmelerine de yardımcı olmaktadır. Bu programlar, kadınların kendi yeteneklerine olan güvenlerini artırmakta ve onlara zorluklarla başa çıkabilme kapasitesini geliştirme fırsatı sunmaktadır. Ayrıca, gebelerin doğum öncesi ve sonrası destek alabilmeleri için topluluk merkezleri ve mobil sağlık klinikleri kurulmakta, bu da onlara hem fiziksel hem de ruhsal sağlık hizmetlerine erişim imkânı sağlamaktadır (UNICEF, 2023; Veronese vd., 2021, ss. 9299-9327).

Gebeler, savaş koşullarında karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmak için kendi güçlerini ve becerilerini geliştirmeye de çalışmaktadır. Örneğin, birçok kadın, evde sağlıklı yemek hazırlama, doğum öncesi ve sonrası bakım konusunda kendi kendine eğitim alma veya topluluk liderlerinden ve sağlık çalışanlarından rehberlik alma gibi yollarla kendi sağlıklarını ve bebeklerinin sağlıklarını korumaya çalışmaktadır (Al-Mutawtah vd., 2023, s. 782). Kadınların kendilerini güçlendirme çabaları, aynı zamanda onların bağımsızlıklarını artırmakta ve özgüvenlerini pekiştirmektedir (Corley, 2021; Punamäki vd., 2018, s. 144).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Filistin'deki savaşın ortasında gebelerin yaşadığı zorluklar, çok boyutlu ve karmaşık bir sorunu ortaya koymaktadır. Bu kadınlar, sağlık hizmetlerine erişim kısıtlamaları, kötüleşen beslenme koşulları, sürekli stres, sosyal ve ekonomik zorluklar ve insan hakları ihlalleri gibi birçok engelle karşı karşıya kalmaktadır. Yetersiz doğum öncesi bakım, uygun beslenme eksikliği ve sürekli travmaya maruz kalmak hem gebe hem de fetüs için ciddi sağlık sonuçlarına yol açmaktadır. Bu bağlamda, ebe ve hemşireler, gebelerin sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştıran, fiziksel ve psikolojik sağlıklarını destekleyen en önemli sağlık profesyonelleri arasında yer almaktadır. Ebe ve hemşirelerin kriz ortamlarında sağladığı destek, anne ve fetüs sağlığının korunmasında hayati bir rol oynamaktadır. Dahası, destek sistemlerinin kaybı, yerinden edilme ve artan yoksulluk, gebe kadınların yaşam kalitesini daha da düşürmekte ve sağlık hizmetlerine erişimlerini engellemektedir. Bu sorunlar, yalnızca bireysel sağlık sorunları olarak değil, aynı zamanda uluslararası insan hakları normlarına ve insancıl hukuka aykırı uygulamalar olarak değerlendirilmelidir.

Filistin'deki gebeler, savaşın olumsuz etkilerine karşı direnç göstermekte ve çeşitli başa çıkma stratejileri geliştirmektedir. Toplumsal dayanışma, psikososyal destek programları, ulusal ve uluslararası yardım kuruluşlarının yardımları ve kadınların kendi kendilerini güçlendirme çabaları, bu direnç mekanizmalarının temel unsurlarıdır. Ebe ve hemşireler, gebelere sağladıkları psikososyal destek ve eğitim programları ile bu dayanıklılığı artırmakta, kadınların savaşın getirdiği zorluklarla başa çıkma kapasitelerini güçlendirmektedir. Ayrıca, kadınların temel sağlık hizmetlerine ulaşmasını sağlamak için yerel ve uluslararası sağlık ağlarının bir parçası olarak önemli görevler üstlenmektedirler. Bu bağlamda, uluslararası toplumun ve yardım kuruluşlarının daha fazla destek sağlaması ve çatışma bölgelerinde gebelerin haklarını ve sağlıklarını koruyacak politikaların uygulanması büyük önem taşımaktadır. Kadınların sağlık ve refahını iyileştirmek için sürdürülebilir çözümler geliştirmek, sadece onların yaşamlarını kurtarmakla kalmayacak, aynı zamanda daha sağlıklı ve dayanıklı bir toplumun inşasına katkıda bulunacaktır.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması

Çalışmada çıkar çatışması oluşturabilecek herhangi bir durum bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Al-Haj, M. (2024). Education among Indigenous Palestinians in Israel: Inequality, cultural hegemony, and social change. *State University of New York Press*, 250-255.
- Al-Mutawtah, M., Campbell, E., Kubis, H. P. and Erjavec, M. (2023). Women's experiences of social support during pregnancy: A qualitative systematic review. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 23(1), 782.
- Battulga, B., Benjamin, M. R., Chen, H. and Bat-Enkh, E. (2021). The impact of social support and pregnancy on subjective well-being: A systematic review. *Frontiers in Psychology*, 12.
- Beijers, R., Scher, A., Ohana, H., Maayan-Metzger, A. and Leshem, M. (2022). Exposure to war prior to conception: maternal emotional distress forecasts sex-specific child behavior problems. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(7), 3802.
- Beiraghdar, F., Momeni, J., Hosseini, E., Panahi, Y. and Negah, S. S. (2023). Health crisis in Gaza: The urgent need for international action. *Iranian Journal of Public Health*, 52(12), 2478.

- Bendavid, E., Boerma, T., Akseer, N., Langer, A., Bwenge Malembaka, E., Okiro, EA., Wise, PH., Heft-Neal, S., Black, RE. and Bhutta, ZA. (2021). The effects of armed conflict on the health of women and children. *The Lancet*, 397(10273), 522-532.
- Buitrago, G. and Moreno-Serra, R. (2021). Conflict violence reduction and pregnancy outcomes: A regression discontinuity design in Colombia. *PLoS Medicine*, 18(7), 1-19.
- Corley, A. G. (2021). Linking armed conflict to malnutrition during pregnancy, breastfeeding, and childhood. *Global Food Security*, 29.
- Horino, M., Massad, S., Ahmed, S., Abu Khalid, K. and Abed, Y. (2024). Understanding coverage of antenatal care in Palestine: Cross-sectional analysis of Palestinian multiple indicator cluster survey, 2019-2020. *Plos One*, 19(2), 1-14.
- Janaki, S. and Prabakar S. (2024). Examining socioeconomic factors influencing maternal health in pregnancy, *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 1-19.
- Jawad, M., Hone, T., Vamos, E. P., Cetorelli, V. and Millett, C. (2021). Implications of armed conflict for maternal and child health: A regression analysis of data from 181 countries for 2000–2019. *PLoS Medicine*, 18(9), 1-18.
- Keasley, J., Blickwedel, J. and Quenby, S. (2017). Adverse effects of exposure to armed conflict on pregnancy: A systematic review. *BMJ Global Health*, 2(4), 1-7.
- Lognos B, Oude Engberink A, Gonzalez L, Leandri J, Charlot Pisoni C, Rachedi N, Clary B, Bourrel G, Bayen S, and Million E. (2024). Meeting the needs of pregnant women in socially vulnerable situations: A phenomenological qualitative study. *Heliyon*, 10(3), 1-13.
- Munyuzangabo, M., Gaffey, M. F., Khalifa, D. S., Als, D., Atallahjan, A., Kamali, M., Jain, R. P., Meteke, S., Radhakrishnan, A., Shah, S., Siddiqui, F. J. and Bhutta, Z. A. (2021). Delivering maternal and neonatal health interventions in conflict settings: A systematic review. *BMJ Global Health*, 5(Suppl 1), 1-12.
- Nguyen, M. and Le, K. (2022). The impacts of armed conflicts on prenatal and delivery care utilization. *Journal of Applied Economics*, 25(1), 819-838.
- Punamäki, R. L., Diab, S. Y., Isosävi, S., Kuittinen, S. and Qouta, S. R. (2018). Maternal pre-and postnatal mental health and infant development in war conditions: The Gaza infant study. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 10(2), 144.
- Sarikhani, Y., Najibi, S. M. and Razavi, Z. (2024). Key barriers to the provision and utilization of maternal health services in low-and lower-middle-income countries; a scoping review. *BMC Women's Health*, 24(1), 325.
- UNICEF (2023). Maternal and child nutrition in humanitarian action. Retrieved from <https://www.unicef.org/nutrition/maternal-and-child-nutrition-humanitarian-action> in 10.09.2024.
- Veronese, G., Cavazzoni, F., Russo, S. and Sousa, C. (2021). Risk and protective factors among Palestinian women living in a context of prolonged armed conflict and political oppression. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(19-20), 9299-9327.
- World Health Organization. (2023). Women and newborns bearing the brunt of the conflict in Gaza, UN warn. Retrieved from <https://www.who.int/news/item/03-11-2023-women-and-newborns-bearing-the-brunt-of-the-conflict-in-gaza-un-agencies-warn> in 09.09.2024.

Yakıt Ak, E. (2018). Savaş ve kadın. *Journal of International Social Research*, 11(58), 931-936.

Zampas, C., Brown, R. and Afulukwe, O. (2024). Interpreting international humanitarian law to guarantee abortion and other sexual and reproductive health services in armed conflict. *Health and Human Rights*, 26(1), 31.

Extended Abstract

Introduction

While the effects of war are felt in every layer of the social structure, women and children are among the most affected groups. The ongoing conflict in Palestine is making the living conditions of the people of the region more difficult day by day, and the difficulties faced by vulnerable groups, especially pregnant women, are becoming even more pronounced. Pregnancy is one of the most physiologically, psychologically and socially vulnerable periods for women, and any stressor during this period can pose serious risks for both mother and fetus.

Pregnant women are often described as “invisible victims” in conflict settings. Pregnancy is one of the most physically and psychologically vulnerable periods for women. Pregnant women face a wide range of risks caused by war, including stress, malnutrition, lack of health care, infectious diseases and physical violence. Pregnant women in Palestine face the dual challenge of fulfilling the demands of daily life and protecting the health of their unborn children while living in the midst of conflict and bombings.

Difficulties Experienced by Pregnant Women

The effects of war on women, especially pregnant women, are not limited to physical health problems, but also have profound effects on psychological health. These effects range from limited access to basic health services, lack of appropriate antenatal care, malnutrition and exposure to infections. Although access to health services in war and conflict zones is a fundamental human right, it is often subject to severe restrictions and obstacles. Damage to physical infrastructure and shortages of medical equipment and personnel have severely hampered the delivery of health services, with particularly negative impacts on vulnerable groups such as pregnant women. The ongoing conflict in Palestine makes access to health services even more difficult, with consequences that pose life-threatening risks for pregnant women. Lack of continuity of health services prevents women during pregnancy from receiving regular check-ups and necessary interventions in a timely manner.

The health challenges faced by pregnant women in conflict settings can seriously affect not only the health of the pregnant woman, but also the development of the fetus. Inadequate antenatal care, deteriorating nutritional conditions, constant stress and other adverse factors in a conflict environment can lead to a variety of complications and long-term health problems for both the pregnant woman and the fetus. The ongoing conflict in Palestine makes these consequences even more pronounced and widespread. Limited access to health services, lack of proper care and inadequate nutrition can have irreversible effects on maternal and fetal health.

In a war environment, pregnant women have to cope not only with physical and psychological health problems, but also with social and economic challenges. Conflict conditions in Palestine severely limit women's access to social support systems and make access to economic resources difficult. These challenges lead to numerous problems that negatively affect the overall health and well-being of pregnant women. Loss of support systems, displacement and increased economic hardship reduce pregnant women's quality of life and impede access to vital health services.

The challenges faced by pregnant women in war and conflict zones are not only limited to health problems and socio-economic problems, but also raise human rights violations and ethical issues. Pregnant women's access to health care, adequate nutrition and security are fundamental human rights, and violations of these rights in conflict settings are considered violations of international humanitarian law. Such violations raise serious ethical and legal concerns and require increased attention and intervention by the international community.

In order to survive and thrive in the midst of war and conflict, pregnant women and communities in Palestine have developed various strategies to cope with the challenges they face. These strategies demonstrate resilience and resistance at both the individual and community levels. The resilience of women and communities in dealing with the challenges of war enables them not only to survive, but also to rebuild their future. In this context, the support and assistance provided by national and international organizations is crucial. These organizations help pregnant women cope with the adverse effects of war by providing basic health care, psychosocial support and humanitarian assistance.

The challenges faced by pregnant women in the midst of the war in Palestine present a multidimensional and complex problem. These women face many obstacles, including restrictions on access to health services, deteriorating nutritional conditions, constant stress, social and economic hardships, and human rights violations. Inadequate antenatal care, lack of proper nutrition and constant exposure to trauma lead to serious health consequences for both the pregnant woman and the fetus. Moreover, loss of support systems, displacement and increasing poverty further reduce the quality of life of pregnant women and impede their access to health services. These problems should be considered not only as individual health issues, but also as violations of international human rights norms and humanitarian law.

Denying pregnant women access to health services is considered a violation of the principle of “medical neutrality” under international law. This principle requires that health services and health personnel be protected under all circumstances, excluded from military targets and that the health needs of civilians be prioritized. However, the targeting of health facilities and threats against health workers in conflict zones show that this principle has been violated.

The violations faced by pregnant women in conflict zones also raise deep ethical questions. Pregnancy is one of the most vulnerable periods of a woman's life, both physically and emotionally, and violations during this period seriously undermine her human dignity and health. Ethically, the protection of pregnant women's rights to health, safety and welfare is a fundamental requirement of human dignity. However, in the current conditions of war, these requirements are often not fulfilled.

Conclusion, Discussion and Recommendations

Pregnant women in Palestine show resilience against the negative effects of war and develop various coping strategies. Social solidarity, psychosocial support programs, assistance from national and international aid organizations, and women's self-empowerment efforts are key elements of these resilience mechanisms. In this context, it is crucial that the international community and aid agencies provide more support and implement policies that protect the rights and health of pregnant women in conflict zones. Developing sustainable solutions to improve women's health and well-being is not just a matter of saving their lives.